

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY –
NEMZETKÖZI
GAZDASÁGFEJLESZTÉS**

Időszak:

2012. június

Dátum:

2012. július 31.

SZÁZADVÉG
ALAPÍTVÁNY

SZÁZADVÉG
GAZDASÁGKUTATÓ KFT.

STRATEGOPOLIS
KÖZMUNTERVÉNYEK, TAPASZTALATOK ÉS STRATÉGIKAI ELEMZÉSEK

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült

Tartalom

Vezetői összefoglaló.....	3
Feltörekvő Európa.....	5
<i>Szlovákia</i>	5
<i>Csehország</i>	7
<i>Lengyelország</i>	8
<i>Bulgária</i>	9
<i>Románia</i>	10
<i>Horvátország</i>	12
<i>Szlovénia</i>	13
Közel-Kelet monitor	13
<i>Észak-Afrika</i>	14
<i>Levantei-térség</i>	15
Izrael.....	15
Palesztin Hatóság.....	16
Kína monitor	17

Vezetői összefoglaló¹

A nemzeti ügyek kormánya által meghirdetett és képviselt új külpolitikai irányvonalakhoz igazodik a Századvég Nemzetközi Monitorja. A monitor célja az olvasó számára rendszeresen releváns képet adni a Magyarország számára egyre fontosabbá váló régiókról. A kormány felismerte, hogy egy sikeres külpolitikához a mai nemzetközi rendszerben szükséges egyrészt a regionális kapcsolatok megerősítése, másrészt a felemelkedő keleti országokkal való új kapcsolatrendszer kialakítása. Az utóbbi érdekében hirdette meg az új kabinet a „keleti nyitás” politikáját is. A monitor ehhez az új célrendszerhez igazodva három elkülönült térséget mutat be: a kelet-közép-európai országokat, a Közel-Kelet bizonyos államait és Kínát.

A korábban köztes térségként emlegetett Kelet-Közép-Európa államai gazdaságilag az európai fejlődés és növekedés legfőbb tartalékát jelentik, és ez magával vonja politikai szerepük felértékelődését is. A régió országait már nem csak az európai integráció tárgyaiként kell számon tartani, hanem aktív, kezdeményező államokként is. Az átalakuló gazdasági rendszer és a válságokkal terhelt európai integrációs folyamat határozza meg azt az összetett viszonyrendszert mely a térség országait jellemzi. A monitor célja ezen országok kormányzati, közpolitikai döntéseinek bemutatása és elemzése. A monitor sorra veszi a szomszédos államokat, valamint további két releváns térségbeli szereplőt, Lengyelországot és Bulgáriát.

A Közel-Kelet monitor célja között szerepel, hogy bemutassa, hogy a térség különböző régiói más és más szempontból meghatározóak hazánk számára. A vizsgálatba ezen okból kifolyólag nem kerül bele a tágabb közel-keleti régió valamennyi állama. A célkitűzés ugyanis az, hogy az egyes térségek csoportokban, a magyarok számára meghatározó aspektusokat bemutatva kerüljenek ismertetésre. A monitor így négy fő részre oszlik: az első rész az Észak-Afrikai térséget foglalja magában, elsősorban Egyiptomot, azonban a vizsgálatba a nemzetközi helyzet változása révén, akár esetlegesen is belekerülhet a többi állam is. Egyiptom elsősorban, mint az arab világ fő képviselője kerül bemutatásra az ország a magyar külügy számára ugyanis elsősorban, mint legfőbb kapcsolattartó, és mint egy olyan arab állam válhat fontossá, amelynek a régióban és a nemzetközi porondon betöltött szerepe kiemelkedő.

A második rész a szűk értelemben vett Közel-Kelet országait foglalja magában, a vizsgálatban bevonható országok száma itt is változó, azonban elsődlegesen Izrael, a Palesztin Hatóság, valamint Jordánia, Libanon és Szíria. A régió jelentősége elsősorban abban áll, hogy az izraeli-palesztin konfliktus miatt ez az egész MENA-térség és a nemzetközi rend egészére nézve egy gócpontot képez. Magyarország számára fontos, hogy itt a már kialakult és erős kötelékeket

¹ Az anyag részben a minisztériumtól kapott információk alapján készült.

erősítse, illetve újakat alakíthasson ki és megfelelő külpolitikai válaszokat adjon. Ebből kifolyólag Izrael, a Palesztin Hatóság és Jordánia kapcsán elsődlegesen a politikai erőter változásának bemutatása illetve az országok nemzetközi kapcsolatainak havi monitoringja játszanak fontos szerepet.

A harmadik rész a releváns öböl menti országokat foglalja magában és elsődlegesen ezen országok nemzetközi gazdasági potenciálra fókuszál. Szaúd-Arábia kapcsán az ország meghatározó szerepéből kiindulva mindhárom aspektus a havi elemzés tárgyát képezi.

Külön részben kerül bemutatásra az Európai Unió és az Egyesült Államok Közel-Kelet politikája az adott hónapra vonatkozóan.

Az első Közel-Kelet monitor mint nagyobb kiterjedésű, bevezető anyag a régió bemutatását tűzi ki célul, első sorban a politika erőter és gazdasági viszonyok bemutatására kerül sor és a havi vizsgálatok ezt alapul véve erre visszautalva készülnek el.

A kínai kapcsolatok a magyar gazdaság számára jelentős segítséget nyújthatnak nem csak az államadósság finanszírozásában, hanem a válságból való kilábalásban is. Hazánkba érkező tőkeberuházások már eddig is jelentősen hozzájárultak a hazai munkahelyteremtéshez és a nyáron megrendezett csúcstalálkozó egyértelmű jele annak, hogy az ázsiai Óriás Magyarországot tekinti európai és térségbeli kapujának. Ezt a kivételes helyzetet mindeniképp érdemes kihasználni, nem csak kormányzati döntéshozóknak, hanem az üzleti köröknek is. A monitor két részre oszlik. Az elsőben sor kerül a kínai politikai erőter elemzésére. A 2012-es év különösen nagy figyelmet érdemel ilyen szempontból. Ősszel a Kínai Kommunista Párt vezetése majdnem teljes egészében lecserélődik. A kínai vezetés egy új generációjának hatalomra kerülésének lehetünk szemtanúi. A vezetőváltás – a korábbiakhoz hasonlóan – bizonyos tekintetben programváltást is hozhat. Ez nem jelenti azt, hogy a Kínában drasztikus változások várhatóak, de a fő irányvonalakon belül, a hosszabb távú tervek kivitelezésében mindenképp némi elmozdulás várható. Ezen folyamatok megértését, átlátását és az új adminisztráció meghatározó politikusainak és az ő programjuknak megismerését segíti elő a monitor első része. A monitor második részében az olvasó Kína gazdasági életével ismerkedhet meg. A bevezető monitorban az olvasó egy átfogó képet kap a kínai politikát meghatározó erőkről, a további példányokban egy havi rendszerességgel elemzést az ottani főbb eseményekről, döntésekről és azok háttéréről.

Feltörekvő Európa

Szlovákia

A kormány a 2010-ben meghozott állampolgársági törvény módosítását tervezi.² A törvényt annak idején még nem sokkal a választások előtt kezdeményezte az első Fico-kormány, mint reakciót a Magyarországon elfogadott kedvezményes honosítást lehetővé tevő törvényre. Az akkor lefogatott és jelenleg is hatályos jogszabály szerint az a szlovák állampolgár, aki felveszi egy másik állam állampolgárságát elveszíti az eredetit. Ezt be is kell jelenteni a hatóságoknak, ellenkező esetben – ha kiderül – több mint 3000 eurós bírságot kell fizetni. A törvény elfogadását akkor a KDH kivételével az egész ellenzék ellenezte. Később maga Fico is beismerte, hogy reakciója túlzott és elhamarkodott volt. A törvény nem csak a magyar állampolgárságot felvevőket szankcionálja, hanem mindenki mást is. Az előző kormány a programjában deklarálta a törvény módosítását, de azt nem fogadta el a parlament. A szavazáson az Egyszerű Emberek csoportja megszegve a frakciófegyelmet a kormányzati beterjesztés ellen szavazott. Az akkori tervezet engedélyezte volna az állampolgárság felvételét, de ezen embereket kizárta volna olyan munkahelyek megszerzéséből, amelyek során nemzetbiztonsági szempontból érzékeny információkhoz jutnának. A jelenlegi tervezet továbbra is megfosztaná az állampolgárságtól az emberek bizonyos csoportját. Kettős állampolgárok maradnának, akik valamilyen formában (házasság, elköltözés, tanulmányok) kötődnének az adott államhoz. Akinek semmilyen formában nincs kötődése az adott területhez, azok továbbra is elveszítenék. A tervezetet emiatt a Híd-Most ellenzi. A többi ellenzéki párt támogatja, de nem értenek vele egyet teljesen. Továbbra is azon az állásponton vannak, hogy senkit ne lehessen akaratán kívül megfosztani az állampolgárságtól.

A KDH elnöke, Ján Figel javasolta, hogy a három ellenzéki konzervatív párt, a KDH, az SDKÚDS és a Híd-Most alakítsanak ki egy közös egyeztető platformot. A platform egy fórumként működne, amelyen a három párt közösen megbeszelné a bel- és külpolitikai kérdésekben az álláspontjukat. A jövőben ez egy egyfajta alapja is lehet egy közös fellépésnek. A jobboldali ellenzék együttműködésének nem ez az első formája. Az előző Fico-kormány idején is rendszeresen tárgyalt és egyeztetett a KDH, az SDKÚ és akkor még a parlamenti MKP. Az együttműködés azonban akkor tört meg, amikor az MKP megszegve az egyességet megszavazta Lisszaboni Szerződést és ezáltal a szlovák parlament ratifikálta azt. A Szerződés effajta vétójában az ellenzék akkoriban azért állapodott meg, hogy közösen kifejezzék

² <http://www.romea.cz/en/news/world/slovakia-almost-300-lose-citizenship-since-dual-citizenship-law-took-effect>

tiltakozásukat a sajtótörvény ellen. legsikeresebb ellenzéki összefogás 1997-ben jött létre azzal a céllal, hogy megbuktassák az akkori Mečiar-kormányt. A így létrehozott párt, az SDK végül kormányt alakíthatott 1998-ban és a miniszterelnök Mikuláš Dzurinda lett. Azóta valamennyi ilyen kezdeményezés egy idő után felbomlott, vagy meg sem alakult. A jelenleginek lehetősége abban rejlik, hogy a második Fico-kormány egyetlen pártból áll, amelynek megvan az abszolút többsége. Egy közös ellenzéki alternatíva jó vonzerő lehet az elbizonytalanodó választók számára.

A parlament a Smer-SD kezdeményezésére várhatóan hamarosan napirendre veszi a Miroslava Zemková, az Szlovák Rádió és Televízió igazgatójának menesztését.³ Zemková korábban a Szlovák Rádió vezérigazgatója volt, és az előző kormány idején történt közszolgálati média összevonása után a parlament őt bízta meg az egyesített vállalat vezetésével. A Fico-kormánynak már 2006 és 2010 között is több problémája volt Zemkovával, de akkor nem volt meg az eszköz a menesztésére. A képviselők az indítványt egy panaszlevél alapján tartják indokoltnak, amelyet egy külföldön élő szlovák állampolgár írt. A levélben kifejti, hogy a szlovák televíziót már egy ideje nem nézi, mert a programja nagyon szegényes és rámutat a finanszírozási problémákra is. Az ellenzék és a véleményformálók többség ezt egy politikai játszmának nevezte, amely során Fico át akarja venni a hatalmat a közmédia felett. Zemková az ügyet megtámadat a bíróságon, de ez nem állíthatja meg a parlament ez irányú tevékenységét.

A kormány megalakulása után az első meghirdetett intézkedések között Dušan Čaplovič iskolareformja volt.⁴ A miniszter terve alapján csak magas átlagot elérő diákok mehetnének gimnáziumokba, mások csak szakközépiskolákba. Ezen kívül jelentősen megvonná a középiskolák kompetenciáit és számos jogkört a fenntartókra, azaz a megyékre ruházna át. Az oktatási kérdésekbe bekapcsolódott Malatinský gazdasági miniszter is, aki az iskolákat csillagokkal látná el, mint a szállodákat. Ezen kívül Čaplovič kezdeményezte a kísérleti jelleggel elindított hatosztályos túrócszentmártoni gimnázium bezárását. A gimnáziumot azért indították el, hogy felmérjék mennyire állná meg a szlovák oktatási rendszerben a 6+6os forma. Az intézkedések ellen már számos szülői szövetség is tiltakozásba kezdett.

Kisebbségpolitika terén a második Fico-kormány a status quo megőrzését hirdeti, hasonlóan mint az első tette 2006-os megalakulásakor. Akkoriban ez azonban nem teljesült, nem csak a szélsőjobbboldali, nacionalista SNS kormányzati részvétele miatt. Bár egy visszalépés már történt az által, hogy a nemzeti kisebbségekért felelős miniszterelnök-helyettesi pozíciót megszüntették és jogköreit megosztották három miniszter között. Bizonyos jogköröket azonban egy pozícióra szántak. A kormány júniusban határozott a kisebbségi kormánybiztos létrehozásáról. A kormánybiztosi széket felkínálták a Híd-Most pártnak, amely a helyre a párt

³ <http://www.pluska.sk/plus-7-dni/rozhovory/miroslava-zemkova-odchadzam-politicku-objednavku.html>

⁴ http://www.unesco.org/new/en/media-services/single-view/news/slovakia_reiterates_its_support_to_unesco/#.VXWmiM_tIBc

egyik alelnökét és alapítóját, A. Nagy Lászlót javasolta. Nagy egy sajátos rekordot tudhat magáénak, ő volt az egyetlen képviselő a szlovák parlamentben, aki 20 éven keresztül megőrizte mandátumát. A kormánybiztos azonban jelentősen korlátozott jogörökkel rendelkezik. A legjelentősebb az, hogy a jövőben ő felügyeli és koordinálja a kisebbségek támogatására szánt összegeket, valamint közvetlen beleszólása lesz a kisebbségi iskolák metodológiájának kialakításába. Ezen kívül többnyire csak monitoring jellegű funkciói vannak. Önálló törvénykezdeményezési jogkörrel nem rendelkezik sem kormányzati, sem parlamenti szinten. Emiatt kritizálja az MKP is, mondván a kormánybiztos csak egy kirakatbábu lesz, és hogy a status quo már ezzel is sérült.

Csehország

A hónap elején a parlament alsóháza döntött a volt miniszter, David Rath mentelmi jogának felfüggesztéséről.⁵ Az eseményt az állami közszolgálati tévécsatorna élőben közvetítette még az interneten is. Rath felszólalhatott a plenáris ülésen. A közel 45 perces beszédében az egész ügyet egy csapdának nevezte. Beismerte, hogy köze van a szóban forgó összegekhez, de nem tudta, hogy milyen forrásból vannak, és hogy mire kellett volna felhasználni. A képviselők közül csak ketten szavaztak a mentelmi jog felfüggesztése ellen, két szintén ČSSDs képviselő. Egy héttel később a rendőrség egy másik képviselő, ez esetben a kormánypárt ODS-tag Vlasta Parkanová mentelmi jogának a felfüggesztését kérte. Parkanová még a 2006-2009 között hatalmon lévő Topolánek-kormány minisztere volt. A rendőrség szerint az általa vezetett honvédelmi tárca indokolatlanul drágán vásárolt repülőgépeket. A hónap során Otto Chaloupka képviselőt is megfosztották mentelmi jogától. A rendőrség kenőpénz átvételével vádolja. Ezt a szavazást már közel sem kísérte akkor a figyelem a média részéről, mint Rath esetét, ugyanis nem egy korábbi miniszterről volt szó.

Az ODS-ben folytatódtak az elnökválasztási előválasztások. A választásokat továbbra is a már vezető Přemysl Sobotka nyerte Evžen Tošenovskýval szemben.⁶ A párton belül már csak egy kör van, így Sobotka biztos lehet abban, hogy a kormányzó ODS őt fogja jelölni. A legutóbbi közvélemény-kutatások azonban megerősítették a múlt hónap végén bekövetkezett fordulatot, miszerint a választások második fordulójába való bekerülésre az első helyet stabilan őrző Jan Fischer mellett Miloš Zeman volt miniszterelnök a legesélyesebb. Az eddigieken kívül Vladimír Dlouhý korábbi miniszter is bejelentette, hogy indul az államfői székhért járó megmérettetésen. Dlouhý korábban föderális, később cseh miniszter volt egészen 1997-ig.

A parlament alsóháza elfogadta a közvetlen elnökválasztásokról szóló eljárási törvényt. A törvény szerint az választások kétfordulós többségi rendszerben fognak zajlani. Megállapítja

⁵ <http://www.businessinsider.com/david-rath-czechslovakia-2012-5>

⁶ <http://www.novinky.cz/domaci/266807-v-prvnich-primarkach-ods-zvitezil-premysl-sobotka.html>

a kampányköltségek maximumát is, ami a korábbi egyezség fényében 40 millió cseh korona jelöltenként és további 10 millió cseh korona a második fordulóra. A törvény kifejezetten tiltja a negatív kampányt. Betartását a parlament mandátumvizsgáló bizottsága fogja felügyelni.

Lengyelország

A liberális Palikot Mozgalom kezdeményezi, hogy a Sejm foglalja törvénybe az 50%-os női kvótát.⁷ Az elképzelés szerint a soron következő választásokon minden listán a jelölteknek legalább fele nő kell, hogy legyen. A bejelentést ezennel nem a párt elnöke, Janusz Palikot tette meg, hanem a parlament alelnöke Wanda Nowicka. Elmondása szerint az RP még a törvény elfogadása előtt is ezt a politikát fogja követni a soron következő és esetleges időközi választásokon. A gondolat nem új keletű Lengyelországban. Jelenleg az alsóháznak kevesebb 24%-a nő, annak ellenére, hogy az elnöke most először került ebből a nemből. A Szenátus tagjai közül viszont csak 13%-ban vannak képviselve a nők.

A legutóbbi közvélemény-kutatások szerint a kormányzó PO megerősítette vezetését. Népszerűsége hosszú idő után újra növekedett, ezzel párhuzamosan a vezető ellenzéki párt, a PiS népszerűsége csökkent. Érdekesség, hogy a baloldali SLD Leszek Miller elnökké választása óta javított saját mutatóin, és a tavaly őszi választások óta először megelőzte a liberális Palikot Mozgalmat. További érdekesség, hogy a kisebbik koalíciós partner, a Lengyel Néppárt (PSL) a nem éri el a küszöböt. A felmérések alapján 3%-on áll. Érdekes azonban megjegyezni, hogy a jelenleg választójoggal nem rendelkező, de a soron következő választásokon már igen, azaz 15-18 éves korosztály körében a legnépszerűbb az ellenzéki konzervatív PiS. A potenciális szavazók akár 22%-át is megszerezhetné. Mögöttük a liberális RP van, 18%-al.

Jaroslav Kaczynski, az ellenzéki PiS elnöke csökkenteni szeretné a párt felső vezetésében részt vevők számát. Jelenleg 29 ember tartozik a szűkebb elnökségbe. A volt miniszterelnök elmondása szerint ez a hatékonyság növelését szolgálná. Ehhez azonban meg kell változtatni a párt alapszabályát, amiről csak a kongresszus dönthet. Sokak szerint ez Kaczynskinak csak egyfajta hatalompolitikai manővere. Féltő ugyanis, hogy a kormányzó PO a Labdarúgó Európa Bajnokság keltette pozitív hangulat hatására újra hosszabb távra megerősíti vezető pozícióját a közvélemény-kutatásokban. Emellett Kaczynski bejelentette, hogy a párt a szeptemberben masszív kampányba kezd. Új programot fog bemutatni és minden fórumon számon kéri a kormány politikáját.

⁷ http://m.wyborcza.pl/wyborcza/1,105402,17641414,Gdzie_poszli_ludzie_Palikota.html

Bronislaw Komorowski köztársasági elnök aláírta a május végén elfogadott nyugdíjreformról szóló törvényt. A nyugdíjreform rengeteg vitát váltott ki mind a parlamentben, mind a kormányon belül és a társadalomban is. A lakosság többsége továbbra is ellenzi az átalakításokat annak ellenére, hogy a kisebbik koalíciós partner, a PSL kérésére több helyen is felpuhították a PO eredeti javaslatát. Az ellenzéki PiS már korábban is bejelentette, hogy ha a három éven múlva esedékes választásokon hatalomra kerülnek, akkor a törvényt megváltoztatják. A baloldali SLD a törvényt meg akarja támadni az Alkotmánybíróságon. Ehhez azonban nem rendelkezik elegendő képviselővel. További 25 hónapra támogatására lenne szüksége. Ez elvileg könnyen össze is jöhet, ugyanis a PiS politikusai is arról nyilatkoztak, hogy hasonló beadványt terveznek.

Bulgária

A média függetlenségének kérdése volt napirenden Bulgáriában júniusban. Több bolgár újságíró és EP képviselő ugyanis kifejtette azon nézetét, mely szerint Bulgáriában a média szabadság nem megfelelően érvényesül, mivel a kormány és a média összefonódása a meghatározó. Stanimir Ilchev bolgár EP képviselő szerint egyenesen párhuzam vonható a kommunista éra és a jelenlegi GERB- kormányzat között.⁸

A vizsgált hónapban a legfőbb napirendi pont Bulgáriában az erdőtörvény volt.⁹ A törvénnyel összefüggésben, Bulgáriában is felütötte a fejét az oligarcházás. Bejelentés nélküli tüntetések zajlottak az erdőtörvény módosítása miatt, mely mögött az ellenzék jelentős része a különböző lobbicsoportok és a miniszterelnök kapcsolatainak megerősödését véli felfedezni. A törvénymódosítás a tüntetők szerint egy a Vitosa hegy környékén sí-üdülőket üzemeltető bolgár üzletember nyomására született meg. A tüntető a bolgár köztársasági elnököt szeretné megkérni arra, hogy lépjen fel a kormány és a különböző lobbicsoportok hatalmának növekedésével szemben.

Bulgáriában, májusban tovább csökkent a munkanélküliek aránya. A Munkaügyi minisztérium adatai szerint 13 410 fővel csökkent a regisztrált munkanélküliek száma.¹⁰ A bolgár jegybank szerint azonban a minisztérium adatai, révén a regisztrált munkanélküliekről van szó nem tükrözi megfelelő mértékben a gazdaság helyzetét.

Deljan Dobrev bolgár energia és gazdasági miniszter a vizsgált hónapban kijelentette, hogy nem biztos, hogy Bulgária alá fogja írni november közepéig a szerződést a Déli Áramlatról.¹¹

⁸ <http://www.slavibinev.com/index.php?lang=en&cont=data&page=7208>

⁹ <http://www.euractiv.com/climate-environment/bulgarians-protest-mafia-forest-news-513314>

¹⁰ <http://www.gli.government.bg/en/>

¹¹ http://hvg.hu/vilag/20120608_gazprom_deli_aramlat

A miniszter indoklása szerint az orosz partner olyan feltételeket állított fel újonnan, melyeket Bulgária nem képes teljesíteni. Korábban felmerült, hogy Bulgária kilép a projektből. Ezt követően Oroszország el kezdte fontolgatni, hogy Románián keresztül viszi a földgázvezetékét. A bolgár kormány ekkor úgy döntött, hogy nemzeti jelentőségű projektként határozza meg a Déli Áramlat projektet.

A bolgár energia és gazdasági miniszter júniusban bejelentette, hogy augusztusban kezdik meg a Romániával közösen vállalt határ menti gáz vonalak építését. Bulgária tervei között szerepel három másik szomszédos állammal is (Törökország, Görögország, Szerbia) hasonló gáz interconnenctor építése. Az ország erről még 2009-ben az ukrán-orosz gázvita kapcsán döntött így.

Románia

Júniusban plágiumbotrányba keveredett Victor Ponta román kormányfő.¹² A Nature tudományos hetilap szerint a politikus doktori dolgozatában több száz oldalt másolt át hivatkozás nélkül. A hetilap állítása szerint a kormányfő 432 oldalas doktori dolgozata, amelyet a Nemzetközi Büntetőbíróság működéséről írt nagymértékben másolat. A lap szerint a posztkommunista elit meglehetősen sok diplomával rendelkezik és egyes egyetemeken esetükben valóságos diplomagyáráként működtek.

Az IMF egymilliárd eurós hitelt hagyott jóvá Romániának.¹³ Románia áprilisban fordult a Világbankhoz és Bukarest a hitel kapcsán úgy nyilatkozott, akárcsak korábban tették ezt is elővigyázatossági hitelnek tekintik.

Helyhatósági választások zajlottak Romániában a vizsgált hónapban.¹⁴ A hivatalos adatokat június közepén tették közzé, e szerint a helyhatósági választásokon a választásra jogosultak 57,5 százaléka vett részt, ami sokkal több mint négy évvel ez előtt, hiszen akkor a szavazásra jogosultak alig ötven százaléka vett részt. A helyhatósági választásokon az USL a megyei pártlistás szavazatok majdnem felét megszerezte. Az USL tehát elsőprő győzelmet aratott a PD-L felett, aki jelenleg 15 százalékot ért el. A harmadik helyen a Dan Diaconescu vezette Néppárt (PPDD) végzett kilenc százalékkal. Az RMDSZ a választások eredményei szerint növelte támogatottságát, az MPP-nél viszont jelentős visszaesés volt megfigyelhető. Az Erdélyi Magyar Néppárt a szavazatok 0, 49 százalékát szerezte meg országosan. Az

¹² <http://www.nature.com/news/romanian-prime-minister-accused-of-plagiarism-1.10845>

¹³ <https://www.imf.org/external/np/loi/2012/rou/060812.pdf>

¹⁴ <https://ronewsblog.wordpress.com/2012/06/11/breaking-news-2012-romanian-local-elections-final-results-red-romania/>

RMDSZnek így összesen 88 megyei tanácsosa lesz, míg az EMNP-nak és MPP-nek hét-hét. A magyar pártok összesen 212 településen tudtak polgármestert állítani.

A választásokat követően Emil Boc és vele együtt az egész PD-L párt vezetősége benyújtotta lemondását. Az eddigi információ szerint a párt a hónap végén fog új vezetőséget választani. Emil Boc ezzel kapcsolatban úgy nyilatkozott ő már nem kíván indulni a pártvezetőségért. A választások nem voltak mentesek a visszaélésektől sem, öt településen meg is kell ismételni a választásokat, erről döntött a Központi Választási Iroda (BEC).

Az USL benyújtott a Szenátusban egy olyan indítványt, mely a referendum-törvényt kívánná módosítani. Az indítvány értelmében az érvényes szavazatok többségével is leváltható lenne az román államfő. Romániában jelenleg a referendum akkor érvényes, ha a választójoggal rendelkező állampolgárok több mint fele (50%+1) elmegy szavazni. Az US-L szerint ezzel csak kijavítanák a törvényt, hiszen a jelenlegi feltételek mellett szinte lehetetlen leváltani az államfőt referendum révén.

Adrian Nastase volt kormányfő börtönbüntetése ismét napirendi ponttá vált Romániában.¹⁵ A vizsgált hónapban született döntés a Legfelsőbb Bíróságon, melynek értelmében az egykori miniszterelnököt két év letöltendő börtönbüntetésre ítélte. Ezt követően a politikus öngyilkosságot kísérelt meg, mikor a rendőrök megpróbálták bekísérni a fogdába. Meglőtte magát, a nyakán sebesült meg, de öntudatánál volt végig. Az volt miniszterelnököt Victor Ponta jelenlegi miniszterelnök is meglátogatta, aki kijelentette, hogy nem kívánja kommentálni a bíróság ítéletét, továbbá hozzátette, hogy az egész ügyben a jelenlegi államfő a hibás, ahogy ő fogalmazott: „*Remélem, most Basescu boldog*”

A román sajtó mind e közben arról számolt be, hogy a Nastase ügy igazi mérőkövnek számít a posztkommunista Romániában. A liberális sajtó szerint az igazságszolgáltatás végre önállóan és nem politikai parancsra kész dönteni. Az ügy jelentősége a lapok szerint továbbá abban áll, hogy az elmúlt húsz évben kialakult a kommunizmus örökségéből táplálkozó gazdasági politikai hatalmi rendszer először szenvedett igazán vereséget.

A román parlament alsóháza megszavazta azt a módosító indítványt, amely úgy változtatna az Alkotmánybíróság működésén, hogy a testület hatáskörét szűkíti. Az indítvány értelmében, a későbbiekben a parlament határozatait nem lehetne a tájáros testület előtt megtámadni. A PD-L képviselői nem vettek részt a szavazáson, mivel megítélésük szerint ez a módosító indítvány is az államfőt kívánja ellehetetleníteni, azáltal, hogy megkönnyíti a leváltását, ugyanis az esetleges leváltást az Alkotmánybíróságnak már nem kell véleményeznie illetve vizsgálnia, hogy összeegyeztethető e az alaptörvénnyel. A jogszabálmódosítás hatálybalépéséhez még a szenátusnak is igennel kell szavaznia.¹⁶

¹⁵ http://www.nytimes.com/2012/06/21/world/europe/romanian-ex-premier-adrian-nastase-shoots-and-wounds-himself.html?_r=0

¹⁶ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=WQ&reference=P-2012-006729&language=CS>

A vizsgált hónapban megszületett a döntés a román Alkotmánybíróságon arról, hogy új választási törvény alkotmányellenes. Az új választási törvény egyfordulós, egyéni választási rendszert hozna létre Romániában. Az Alkotmánybíróság döntésének értelmében az őszi parlamenti választásokat a 2008-as szisztéma szerint kell levezényelni. Az Alkotmánybíróság arra hivatkozva utasította el az új választási törvényt, hogy fél évvel a választások előtt már nem lehet megváltoztatni a törvényt.

Horvátország

A Balkán országait rendkívül súlyosan érintette a világgazdasági válság és az európai hitelválság. Ez érvényes Horvátországra is. A Zoran Milanović vezette baloldali koalíciós kormánynak jelentős reformlépéseket kell tennie, hogy mérsékelje a költségvetési deficitet és elkerülje a leminősítést, úgy hogy 2009-ben és 2010-ben a kelet-közép-európai átlagnál jelentősebb visszaesés volt a horvát GDP-ben, 2011-ben stagnálás volt megfigyelhető, és így 2012 a negyedik olyan év mikor gyengén teljesít a horvát gazdaság.

Horvátországban 1,3 százalékkal csökkent a bruttó hazai termék 2012 első negyedében a tavalyi azonos időszakhoz képest.¹⁷ A horvát kormány és a Nemzetközi Valutaalap az idén 1 százalék körüli GDP-csökkenésre számít az eredetileg tervezett 0,8 százalékos növekedés helyett. A horvát statisztikai hivatal júniusban publikált adatai szerint a 4,8 milliós országban májusban 18 százalékot tett ki a munkanélküliség az áprilisi 19,1 és a tavaly májusi 17,5 százalékot követően. Az állástalanok száma azonban továbbra is meghaladja a 300 ezret.

Június 1-jén a leminősítés lehetőségére utaló negatívra rontotta az eddigi stabilról Horvátország szuverén adóosztályzatainak kilátását a Moody's Investors Service, a növekedéssel és a költségvetési konszolidációs programmal kapcsolatos kockázatokra hivatkozva. A Moody's szerint a pénzügyi válság elhatalmasodása óta még hangsúlyosabbá váltak a devizahitelekből táplált magánfogyasztásra és építőipari tevékenységre alapuló horvát gazdasági modell gyengeségei. Ennek eredményeként a horvát gazdaság - amely a 2000-2008 közötti időszakban átlagosan 4,3 százalékos éves növekedési ütemeket produkált - az utóbbi három évben egyáltalán nem növekedett. A minősítés alakulása elsősorban a kormány költségvetési konszolidációs programjának végrehajtásától függ.

A kormány június közepén elfogadott egy új tervezetet, mely a befektetéseket ösztönző eszközöket tartalmaz. A több mint 150.000 EUR feletti beruházásokat támogatná olyan iparágakban, mint a fém-feldolgozás, a turizmus és a megújuló energiaforrások. Az új törvény várhatóan július közepén léphet hatályba.

¹⁷ <http://www.hnb.hr/eindex.htm>

Június elején lemondásra kényszerült Mirela Holy környezetvédelmi miniszter, a Szociáldemokrata Párt (SDP) politikusa miután egy állami cég, a horvát vasúttársaság vezetőjétől azt kérte e-mailben, hogy őrizze meg egy személyes ismerőse munkahelyét.¹⁸

Szlovénia

Június 26-án Janez Janša miniszterelnök bejelentette, hogy a tervezett alkotmánymódosításokkal kapcsolatos tárgyalások zátonyra futottak, és az ellenzéki pártok nem biztosítják a szükséges, kétharmados többséget.¹⁹ A kormány egyrészt rögzítette volna a „fiskális aranyszabály” alkalmazását az alkotmányban, ami hozzájárult volna a fiskális egyensúly fenntartásához hosszú távon. Másrészt szigorították volna a népszavazás kezdeményezésére vonatkozó szabályokat. Májusban még úgy tűnt, hogy megegyezés születhet a két kérdésben, de végül az ellenzék elutasította a javaslatok támogatását.

A szlovén parlament június 14-i döntése értelmében csökkenni a pártok finanszírozására fordított költségvetési források, a csökkentés azonban mérsékeltebb az eredetileg tervezettnél.

Jelentős politikai fordulat következett be az egyik legnagyobb ellenzéki párt, a Szociáldemokraták (SD) vezetésében júniusban. Borut Pahor, aki 1997 óta irányította a pártot, a tisztújításon alulmaradt kihívójával, Igor Lukšičtyal szemben.²⁰ A pártvezetésben bekövetkezett változás mérsékelt fordulatot jelent a hagyományosabb baloldali politika irányába.

¹⁸ <http://inavukic.com/2012/06/12/croatia-unholy-holy-emails-moral-corruption-of-minister/>

¹⁹ <http://www.sloveniatimes.com/golden-fiscal-rule-put-on-hold/2>

²⁰ <http://www.sloveniatimes.com/luksic-resigns-as-socdems-president>

Közel-Kelet monitor

Észak-Afrika

Június elején az egyiptomi politikai pártok megállapodtak az új alkotmányozó bizottság létrehozásában.²¹ Ezt követően újabb konfliktus alakult ki a liberális pártok és az iszlamisták között, mivel a liberálisok kijelentették, hogy a radikális iszlamisták túlsúlya miatt nem vesznek részt az alkotmányozásban. A liberálisok azt nehezményezik, hogy a 100 tagú testület felét az iszlamisták adnák és ezáltal fennáll annak veszélye, hogy az iszlamisták az alkotmányozásban is túlsúlyba kerülnek.

Az elnökválasztás második fordulójában az egyiptomi Legfelsőbb Katonai Tanács hivatalosan is átvette a hatalmat Egyiptomban mindaddig, míg nem áll fel az új parlament.²² Az iszlamisták és liberális ellenzék szerint az alkotmánybíróság azon döntését felhasználva, mely szerint a parlamentet fel kell oszlatni a Legfelsőbb Katonai Tanács bújtatott államcsínyt hajtott végre.

A Muszlim Testvérek szerint az alkotmánybíróság döntése érvénytelen az egyiptomi parlament ugyanis továbbra is megtartotta törvényhozó jogkörét.

Az elnökválasztás második fordulóját az Muszlim Testvérek jelöltje Mohamed Murszi nyerte 13,2 millió szavazattal.²³ Ezt követően Egyiptom első szabadon választott elnöke le is tette hivatali esküjét. Az újonnan megválasztott elnök bejelentette, hogy azt szeretné ha az egyik alelnöke nő, a másik alelnöke pedig keresztény vallású lenne. Az iszlamista elnök bejelentései egyértelműen politikai nyitásként értelmezhetők, hiszen korábban élesen elhatárolódott attól, hogy női jelölt indulhasson a választásokon. A politikus kifejtette, hogy elnökként kiáll a nők és a kisebbségek jogaiért.

Az új elnök ezt követően semmissé nyilvánította az alkotmánybíróság parlamentet feloszlató döntését, felszólította a képviselőházat, hogy ismét üljön össze és tegyen eleget kötelezettségeinek.

Murszi elnök kifejtette, hogy a MENA térség egyensúlyának érdekében erősíteni kívánja az egyiptomi iráni kapcsolatokat. Egyiptom és Irán között 1980-ban szűnt meg a diplomáciai kapcsolat, főképp amiatt mivel Iránban az iszlám forradalom győzedelmeskedett Egyiptom pedig felvette a diplomáciai kapcsolatot Izraellel, amelyet az iráni síta vezetés ellenzett.

²¹ <http://foreignpolicy.com/2013/06/06/the-constitutional-courts-mark-on-egypts-elections/>

²² <http://www.theguardian.com/world/2012/jun/18/military-power-game-egypt-analysis>

²³ <http://www.nytimes.com/2012/06/25/world/middleeast/mohamed-morsi-of-muslim-brotherhood-declared-as-egypts-president.html>

Az Arab Pénzügyi Alap a vizsgált hónapban jóváhagyott egy 65 millió dolláros hitelt Egyiptom számára, hogy ez által is segítse a politikailag instabil helyzetben lévő országot illetve ösztönözze a többi arab országgal való kereskedelmét.

Levantei-térség

Izrael

Júniusban ismét kiújultak az idegenellenes erőszakos cselekmények Izraelben. Jeruzsálemben felgyújtottak egy többségében eritreaiak által lakott házat. Egyes izraeli sajtóforrások szerint a lakás egyik falán "Tisztítsátok meg a városnegyedét" felirat állt, ebből kiindulva merült fel a rasszista indíttatás.²⁴

A legfőbb napirendi pont Izraelben az afrikai menekültek kiutasításának kérdése volt. Az izraeli kormány június döntése értelmében az dél-szudáni menekülteknek el kell hagyniuk a Zsidó Államot és haza kell térniük. Az izraeli eljárás jogszerűségét mind Izraelben belül mind külföldön többen megkérdőjelezték és a közvélemény is megosztotta a kérdés.

A vizsgált hónap végén ismét új erőre kaptak a szociális ellátó rendszer javítását célzó tüntetés sorozatok a közel-keleti államban.²⁵ Az előző év július 14-én több izraeli városban fiatalok tucatjai tüntettek első sorban a megnövekedett lakásárak ellen, sátrakat vertek fel a nagyobb városokban ezzel is kihangsúlyozva a szociális körülményeik romlását. A tüntetésekből végül egységes mozgalom állt össze J14 elnevezéssel. Sokan már *izraeli tavasztól* tartottak az akkori kormány részéről, azonban az őszi hónapokat követően véget értek a sátras tüntetések. Jelenleg a J14 mozgalomhoz csatlakozó emberek ismét a rossz szociális helyzetük illetve a társadalmi igazságtalosság nevében vonultak az utcákra. Az utóbbi években a Zsidó Államban a társadalmi különbségek egyre erősebbé váltak és a közvélemény szemében azon ultra ortodoxok, akik a vallási előírásoknak megfelelően a Tóra tanulmányozásának szentelik idejüket egyre nagyobb tüskét jelentenek, mivel őket jelentős részben az állam tartja el. A vizsgált hónapban először Jeruzsálemben később Tel-Avivban ismét több ezren vonultak az utcára, hogy tiltakozzanak a kormány szociálpolitikai tétlensége ellen. A jelenlegi tüntetések rendkívülisége a radikalizmus megerősödésében ragadható meg, hiszen Tel-Avivban bankok ablakait és ATM-eket rongáltak meg, továbbá lezárták az egyik legforgalmasabb autópályát. A követeléseik hasonlóak az előző évben zajlott J14 tüntetéseikéhez: erősebb szociális háló, jobb oktatás, színvonalasabb egészségügy. A tavalyi év tüntetéseikhez képest újdonságnak tekinthető, hogy a megmozdulásokhoz az izraeli

²⁴ <http://www.theguardian.com/world/2012/jun/04/israel-migrant-hate>

²⁵ <http://www.haaretz.com/news/israel/a-short-guide-to-israel-s-social-protest-1.450369>

közélet számos alakja csatlakozott. A támogatók között vannak az izraeli baloldal jelentős alakjai színészek és egyéb ismert személyek. A J14 mozgalom 2011-es politikai támogatását az akkori legnagyobb ellenzéki párt a Kadima és annak vezetője Cipi Livni adta, a Kadima kormánykoalícióba való belépésével azonban a mozgalom jelenleg már csak a kisebb baloldali pártokra tud támaszkodni.

Catherine Ashton az EU kül- és biztonság politikai főképviselője a vizsgált hónapban erőteljes kritikával illette az izraeli kormány azon terveit, hogy további telepeket hoznának létre a Nyugati-part területén. A főképviselő szerint az illegális telepek fenyegetik a két állam megoldás jövőjét illetve hangsúlyozta, hogy Izrael ezáltal megsérti a nemzetközi jogot ezért a telepek bővítése helyett azok minél hamarabbi felszámolása a cél.

Palesztin Hatóság

Június végén Ramallahban több tucat többségében fiatal vonult az utcára az ellen tiltakozva, hogy a Palesztin Hatóság képviselői találkozzanak Saul Mofaz izraeli miniszterelnök helyettessel. A tüntetést a palesztin rendőrség erős kézzel verte le. Az eset jelentőségét az adta, hogy a Hatóság radikálisan bánt a tüntetőkkel továbbá, hogy az utóbbi években először került sor nagyobb a PH teljesítményét kritizáló palesztinok által szervezett tüntetésre. A találkozó illegitimitása mellett a szociális ellátó rendszer hiányosságaira is fel kívánták hívni a figyelmet az utcára vonulók.

Az utóbbi hónapokban a Palesztin Hatóság legitimitásának kérdése többször napirendi ponttá vált a palesztin közvéleményben. A legfőbb napirendi pont a Nyugati-part területén az egykori palesztin vezér Jasszer Arafat halálának körülményeit kivizsgáló bejelentés volt. Az Al-Dzsazíra hírtelevízió által bemutatott dokumentumfilm szerint az egykori vezető halálát polónium mérgezés okozta.²⁶ A lausanne-i Sugárfizikai Intézet igazgatójának elmondása szerint Jasszer Arafat személyes tárgyain jelentős mennyiségű polóniumot találtak. Noha a jelenlegi vizsgálatok alapján nem állapítható meg, hogy az egykori politikussal valóban méreg végzett a palesztin politikában ismét találgatások látnak napvilágot az egykori vezető halálát illetően. A svájci intézet orvosai szerint a feltételezés csak akkor bizonyítható, ha a palesztin vezető holttestét exhumálják és azon végeznek vizsgálatokat. Jasszer Arafat özvegye ezt követően beleegyezését adta férje földi maradványainak megvizsgálásához.

²⁶ <http://www.aljazeera.com/investigations/killing-arafat/>

Kína monitor

Júniusban egy újabb lépéssel került közelebb az USA-hoz és Oroszországhoz az űrversenyben Kína.²⁷ Az ázsiai ország negyedik embereket szállító űrexpedíciójának egyik résztvevője nő volt. Azt, hogy Peking hamarosan nőt küld fel a világűrbe már nyilvánvaló volt hónapokkal ezelőtt, de az illető kilétéről a világ csak közvetlenül a fellövés előtt szerezhetett tudomást.

Liu Yang 33 éves vadászrepülőgép-pilóta, Henan tartományból származik. A kiválasztását hosszú folyamat előzte meg a kínai vezetés részéről. Végül vele együtt Wang Yanping, szintén női pilótát válogatták be az űrhajósképzésbe. Liu utazása azért is szimbolikus, mert napra pontosan 49 évvel korábban történt meg az első női űrutazás. 1963-ban ezen a napon utazott a világűrbe a szovjet Valentina Tereskova.

A kínai űrprogram kezdetei hasonlóan a korábbi két superhatalomhoz visszanyúlnak egészen az '50-es évekig. A koreai háború döbbsentette rá az akkori pekingi vezetést, hogy fennálló világban a hatékony védelemhez mindenképp saját atoműtőerőre van szükség. A hidegháború idején az erre sánt források nagy része a rakétafejlesztésre ment, a '70-s évektől kezdtek műholdakat is használni.

1992-ben indították el a 921-est, azaz a Shenzhou (Mennyei Föld – régebben ez volt Kína egyik elnevezése) programot. Az eredeti tervek szerint a cél az volt, hogy 1999-ben Kína is fellőhessen egy saját űrhajóst. A dátum az új évezred kezdete miatt lett erre az évre kitűzve. 1994-ben egy Oroszországgal kötött megállapodásnak köszönhetően Kína megkapta a régebbi technológiát, illetve két kínai részt vehetett orosz űrhajósok kiképzésén. A képzés után hazatérve létrehozták a kínai kiképzőközpontot, ahol ma is folyik az oktatás. A dátumot azonban nem tudták tartani, 1999-ben csak az első személyzet nélküli utazásra került sor. A második 2001-ben majmot, kutyát és nyulat szállított, a harmadik és negyedik 2002-ben próbababát. Az ötödik fellövésnél utazott első úgynevezett Taikonauta, Yang Liwei a világűrbe. Yang összesen 14-szer kerülte meg a Földet. Két évvel később egy kétfős személyzet már öt napig tartózkodott a világűrben, és 2008-ban megtörtént az első kínai űrséta. 2011-ben egy személyzet nélküli űrhajó összekapcsolódott a kínai űrbázissal. A legutóbbi első női misszió volt egyben az első emberek által vezényelt összekapcsolódás az űrállomással. A soron következő 10-ik próbálkozásnak is az idei évre van betervezve.

A hónap végén a kínai miniszterelnök Wen Jiabao körutazást tett Latin-Amerikában. A látogatásnak többek közt két fő célországa volt, Argentína és Chile.²⁸

Előbbi esetében az argentin fővárosban megtartott közös kormányülésnek két fő témája volt, a mezőgazdaság és az energetika. Argentína számára mezőgazdaság terén pont az ázsiai ország a fő partnere, energetika terén Kína számít a harmadik legnagyobb befektetőnek a

²⁷ <http://www.livescience.com/34002-china-female-astronaut.html>

²⁸ http://news.xinhuanet.com/english/china/2012-06/28/c_131681905.htm

dél-amerikai országban. A két ország kapcsolata nem csak üzleti, gazdasági szempontból fontos, hanem politikailag is. Wen támogatását fejezte ki Argentína felé a Falkland-szigetek körüli diplomáciai vitában. A két kormányfő kijelentette, hogy céljuk négy éven belül megduplázni országaik közötti kereskedelmi volument.

Chile esetében a tárgyalások középpontjában a két ország között lezajló nyersanyag forgalom állt. Chile az egyik fő nyersanyag-beszállítója Kínának. Emellett ez az egyetlen ország a régióban, amely még mindig többet exportál Kínába, mint importál. A két ország vezetői megállapodtak, hogy Kína tovább növeli jelenlétét Chilében, elsősorban a feldolgozóiparban. (az itt lekészített (félkész)termékeket továbbítanák Kínába, ahol tovább feldolgoznák) A jövőben a csupán kereskedelmi együttműködést oktatási és kulturális kooperációval szeretnék fejleszteni.

A bilaterális együttműködések megerősítése mellett Wen miniszterelnök multilaterális fórumokon is részt vett. Argentínában videokonferencián keresztül tárgyalt a Mercosur többi tagállamának vezetőivel is. A megbeszélés fő témája a szervezet és Kína közötti szabadkereskedelmi övezet létrehozása volt. Ennek érdekében megállapodtak egy közös előkészítő bizottság felállításáról. A másik szervezet a CEPAL volt. Itt leginkább környezetvédelmi és technológiai kérdések merültek fel.

Májusban a „vezető hírnek” is mondható kínai aktivista körüli diplomáciai vita volt a középpontban.²⁹ Az aktivista korábban azért ült börtönben mert fényt derített az „egy gyermek politika” erőszakos betartatására. Júniusban állításai újra beigazolódtak. A Shaanxi tartományban lévő Zhenping-ben a helyi hatóságok abortuszt hajtottak végre a 23 éves Feng Jianmei nevű nőn. Fengnek ez lett volna már a második gyermeke, ami ellentétes a hatályos jogszabályokkal. Azonban – ahogy az előző hónapban bemutatásra került – számos esetben lehet kivételt kapni. A helyi hatóságok már terhessége elején megkezdték az eljárást a kivétel megadása érdekében; emiatt sem érthető a jelenlegi eset. Az eset amúgy felháborodást keltett Kínában is. Annak ellenére, hogy sokan helyeslik a politikát a kényszeres végrehajtásával nem értenek egyet.

²⁹ <http://www.nytimes.com/2012/06/27/world/asia/chinese-family-in-forced-abortion-case-still-under-pressure.html>